

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 4

Частина I

**Одеса
2018**

ВПЛИВ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОПРАВНОСТІ НА РІВЕНЬ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

Джонмуродова Н. Д.¹, Ольвінська Ю. О.²

¹ – студент, кафедра статистики,

² – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Джонмуродова Н. Д., Ольвінська Ю. О. Вплив ґендерної рівноправності на рівень людського розвитку. У статті розкрито поняття статевого рівноправ'я, та його значення для сучасної економіки у цілому. Обґрунтовано необхідність скорочувати ґендерний розрив. Розглянуто взаємозв'язок між показниками статевого рівноправ'я та індексу людського розвитку.

Ключові слова: індекс людського розвитку, індекс ґендерної рівноправності, якість життя, прогрес, розвиток.

Джонмуродова Н. Д., Ольвинская Ю. О. Влияние гендерного равенства на уровень человеческого развития. В статье раскрыто понятие полового равенства, и его значение для современной экономики в целом. Обоснована необходимость сокращения гендерного разрыва. Изучена взаимосвязь между показателями полового равенства и индекса человеческого развития.

Ключевые слова: индекс человеческого развития, индекс гендерного равенства, качество жизни, прогресс, развитие.

Dzhonmurodova N. D., Olvinskaya J. O. The influence of gender equality on the level of human development. The article reveals the concept of gender equality, and its significance for the modern economy as a whole. The need to reduce the gender gap is substantiated. The relationship between the indicators of gender equality and the index of human development was studied.

Keywords: human development index, gender equality index, quality of life, progress, development.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Джонмуродова, Н. Д. Вплив ґендерної рівноправності на рівень людського розвитку [Текст] / Н. Д. Джонмуродова, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 4. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2018. – С. 193 – 197.

Одним із найбільш розповсюджених показників оцінки якості життя населення є індекс людського розвитку (до 2013 року – індекс розвитку людського потенціалу) розроблений ПРООН і що розраховується з 1970 року [1, стр. 22]

Доповідь про стан людського розвитку – це як фото людини. Ще краща метафора – рентгенівський знімок організму. Він може допомогти встановити діагноз і призначити лікування, причому основна увага приділяється "людському" виміру.

Індекс людського розвитку (аббревіатурою можна позначити як ІЛР) – це показник, який, в свою чергу, характеризує розвиток людини в країнах світу, він щорічно розраховується експертами Програми розвитку ООН сумісно з незалежними експертами, використовуючи у своїй роботі статистичні дані національних інститутів та міжнародних організацій. Завдяки доступності та простоті у використанні ІЛР став широко використовуватись, і на сьогоднішній день багато вітчизняних спеціалістів використовують його у своїй роботі.

В основі показників, що складають індекс людського розвитку, знаходяться ідентифікація базових можливостей, якими населення повинно користувались для нормальної участі в житті суспільства:

- можливість прожити довге та здорове життя,
- можливість та здатність отримати освіту,
- доступ до ресурсів, необхідних для гідного рівня якості життя ,
- можливість реалізувати свій потенціал. [2, стр. 46]

У 2010 році сімейство індикаторів, які вимірюють ІЛР, було розширено, а сам індекс піддався істотному коригуванню. На додаток до використовованого ІЛР, який є зведеним показником, що спирається на статистичні дані і не враховує внутрішнього нерівності, були введені три нових індикатора: Індекс людського розвитку, скоригований з урахуванням соціально-економічної нерівності (ІЧРН), Індекс гендерної нерівності (ІГН) і Індекс багатовимірної бідності (ІМБ).

Під час аналізу використовувалися і кількісні, і якісні дані. Результати показують рівень прогресу різних країн у процесах розвитку, основні досягнення, недоліки та, найважливіше, проблеми, які вимагають негайного розв'язання.

Одним із складових факторів впливу на людський розвиток є рівень гендерного рівноправ'я. Гендерне рівноправ'я, як принцип, полягає в тому, щоб вивчати та подолати усі соціальні бар'єри, які заважають людині проявити себе як особистість, а також створити рівні соціальні можливості для реалізації особистості чоловіка та жінки у всіх сферах життєдіяльності в залежності від автономної особистості.

Індекс гендерного рівноправ'я (The Gender Equity Index) – це комбінований показник Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН). Один із ключових показників соціального розвитку. Використовується для розрахунку Індексу розвитку людського потенціалу (Human Development Index) у рамках спеціальної серії доповідей Організації Об'єднаних Націй (ООН) про розвиток людства.

Даний індекс вимірюється досягненнями країни за трьома основними показниками:

1. Охорона репродуктивного здоров'я.
2. Громадянські права та можливості.
3. Можливості на ринку праці.

Вимірювання репродуктивного здоров'я відбувається за допомогою двох показників:

- коефіцієнт материнської смертності;
- рівень народжуваності підлітків.

Чим нижчим є показник материнської смертності, тим нижча смертність вагітних жінок, тим краще вони забезпечені доступом до нормального медичного обслуговування. Здоров'я жінок під час вагітності є головною ознакою статусу жінки в суспільстві. Високий рівень показника народжуваності серед підлітків говорить про великий ризик для здоров'я матері та новонародженої дитини, а також про відсутність вищої освіти. Згідно з даними ПРООН, репродуктивне здоров'я припадає на найбільшу втрату через гендерну нерівність серед усіх регіонів.

Обсяг громадських прав та можливостей можна охарактеризувати оперуючись на два головних показники, а саме: кількість місць у парламенті, які займають жінки та рівень освіти у жінок. Доступ до вищої освіти розширює свободу жінок, збільшуючи їхню спроможність ставити запитання та збільшує їхній доступ до інформації, яка розширює їх участь громадському житті суспільства. Вченими доведено, що чим вищий рівень освіченості населення, тим нижчі показники смертності в країні у цілому.

Можливості на ринці праці вимірюється за рахунок частки жінок у формуванні робочої сили країни. Цей аспект враховує рівень оплати праці, та кар'єрний розвиток. Дані для цього виміру отримують через бази даних Міжнародних організацій праці.

Суто в економічному змісті людина – це засіб виробництва, а гендерне рівноправ'я дає змогу для розвитку більш ефективної конкуренції на ринку праці. Коли жінки та чоловіки мають рівні права (не формально, а фактично), це збільшує кількість освічених та професіональних працівників в економіці країни та посилюється конкуренція за керуючі посади. Конкуренція на ринку праці, в свою чергу, означає краще співвідношення ціни і якості праці, а значить, дає роботодавцю можливість інвестувати, створювати нові робочі місця, що призведе до економічного зростання.

Існує прямий взаємозв'язок між показником ІЛР та ІГР, який можна простежити при аналізі рейтингу країн за даними показниками. У 2017 році ПРООН представило світу нову доповідь про світові досягнення в сфері людського розвитку. Згідно з доповіддю, очолили цей рейтинг наступні країни: Норвегія (0,944), Австралія (0,935), Швейцарія (0,930), Данія (0,923), Нідерланди (0,922). Індекс гендерного рівноправ'я в даних країнах також один із найвищих у світі, так Норвегія посіла 9 місце в світовому рейтингу, Австралія – 6 місце, Швейцарія – 2 місце, Данія - 4 місце, Нідерланди – 7 місце.

Україна ж зарекомендувала себе не з найкращої сторони, так у 2016 році ми посіли 84 місце в рейтингу ІЛР, а за показником ІГР – 61 місце. Все це говорить про недосконалість освітньої та законодавчої системи України.

Формально, в Україні, дискримінація за статевою ознакою немає, та бути не може. Адже законодавча база забезпечує рівні права для жінок та чоловіків. Проте так було не завжди. Наприклад, Нова Зеландія та Австралія в 1893 р. стали першими країнами, в яких жінки отримали право голосу. Пізніше їх ряди поповнили Фінляндія та Норвегія (1906 р.), Данія (1915 р.), Російська імперія (1917 р.), Германія (1918 р.), Швеція (1918 р.), США (1920 р.), Франція (1944 р.), Італія (1945 р.), та Швейцарія (1971 р.). Жіноче виборче право закріплене в Конвенції ООН про політичні права жінок та в Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінацій по відношенню до жінок, прийнятих ООН відповідно у 1952 р. та 1979 р.. У сучасному світі досі є країни в яких жінки обмежені в своїх правах, такими країнами стали: Ватикан, Бруней, Ліван, Саудівська Аравія, Об'єднані Арабські Емірати.

Дискримінація за статевою ознакою не лише обмежує людину, та порушує її права на самореалізацію, але й створює несприятливі умови для розвитку економіки країни.

Але прописані закони ніяким чином не можуть зламати стереотипи мислення населення України та і світу загалом.

Поточне десятиліття пройшло під знаком гендерної рівності. Експерти всерйоз запевняли світову спільноту в тому, що ідея рівноправності статей нарешті зміцнилася в свідомості більшості жителів розвинених країн. Однак найпростіший аналіз списку топ-менеджерів корпорацій, згаданих в списку Fortune 500, показує, що число керівників жінок не перевищує 3%. Хоча загальна частка представниць прекрасної статі серед працюючого населення вже перевищила показник 40%.

Якщо розглянути сучасне українське суспільство, то можна виявити, що жінки на рівні з чоловіками отримують вищу освіту. На даному етапі жінки та чоловіки рівні між собою, жінки добре інтегровані у ринок праці. На перший погляд проблем немає, але це лише перше враження. У сучасному світі жінки найчастіше працюють у сферах, які передбачають догляд та турботу. Все це нав'язно жінкам суспільною думкою. Вчителі у більшій своїй масі – це жінки, медики нижчої ланки – також переважно жінки. Справа в тому, що жінкам не вистачає часу аби досягти певних успіхів в роботі, або отримати додаткову освіту аби підвищити свій дохід. Зрозуміло, що в сучасному світі ніхто не в змозі заборонити людині самореалізовувати себе, проте ніхто не враховує того фактору, що у жінок подвійна зайнятість. Адже крім роботи на благо суспільства, є домашнє господарство: догляд за дітьми, прибирання, прання, приготування їжі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Погребинська В. Рівень життя населення і структура доходів // Економіст. 1995 р. № 10
2. Баженов С.А., Маліков Н.С. Якість життя населення : теорія і практика // Рівень життя населення регіонів Росії
3. Програма розвитку ООН: Індекс людського розвитку 2016 року. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.un.org/ru/development/hdr/>
4. Програма розвитку ООН: Індекс людського розвитку 2015 року. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.un.org/ru/development/hdr/>
5. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. – 450 с.
6. Тютій, Т. В. Гендерна рівність як фактор людського розвитку в Україні [Текст] / Т. В. Тютій, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 2 – Одеса, ОНЕУ. – 2016. – С. 109 – 113.
7. Джонмуродова, Н. Д. Світові співставлення рівнів життя населення на підставі розрахунку ІЛР [Текст] / Н. Д. Джонмуродова, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 3. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2017. – С. 60 – 64
8. Ольвінська Ю. О. Диференціація регіонів України за рівнем людського розвитку / Ю. О. Ольвінська // Economics, management, law: problems and prospects: Collection of scientific articles. - United Kingdom: Agenda Publishing House, 2015.- Vol. 1. – P. 350-353.
9. Ольвінська Ю. О. Проблеми соціально-економічного розвитку країн Євросоюзу / Ю. О. Ольвінська // Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях: Міжнародна науково-практична конференція (Одеса 22-23.04.2015). – Одеса: ОНЕУ, 2015. – С. 18-21.
10. Olvinskaya J. O. Dynamics of indicators of human development in Ukraine / J. O. Olvinskaya // Economics, management, law: realities and perspectives: Collection of scientific articles. - Les Editions L'Originale, Paris, France. 2016. - P. 265-269.
11. Шапа, А. О. Влияние образования на фертильность в условиях развития человеческого потенциала [Текст] / А. О. Шапа, Ю. О. Ольвинская // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 2 – Одеса, ОНЕУ. – 2016. – С. 94 – 102.